

Mediální vzdělávání v Knihovně Jiřího Mahena v Brně

Autor: Michaela Severová

Číslo: roč. 8, č. 3/2022

Rubrika: K tématu

Klíčová slova:

Mediální vzdělávání v Knihovně Jiřího Mahena v Brně

Je těžké představit si dnešní svět bez masových médií. Zvykli jsme si získávat informace pomocí jednoho kliknutí nebo zapnutí tlačítka na televizi. Je pro nás přirozené do pár minut vědět o všem, co se stalo na druhém konci světa, a stejně tak je pro nás přirozené spojit se s našimi blízkými během vteřin. Přesto, nebo možná právě proto je pro většinu z nás stále těžké vyznat se v tom moři informací. Mediální vzdělávání je proto velmi důležité, a to nejen při výuce na školách. Toto je úkol, kterého se se správným vzděláním můžou ujmout knihovny.

V Knihovně Jiřího Mahena v Brně jsme se zúčastnili projektu Mediální vzdělávání, jenž byl financován nadací OSF. Byli vybráni zástupci napříč odděleními, kteří se během čtvrt roku zúčastnili vzdělávacích přednášek na téma mediální gramotnosti. Po tomto edukačním bloku bylo jejich úkolem vypracovat programy pro školy a pro veřejnost, kde předali své získané znalosti.

Vzdělávací blok byl rozdělen do čtyř celodenních přednášek. První byl seminář s doktorkou Pavlínou Mazáčovou. Zde nám byly přiblíženy různé vzdělávací techniky, jakým způsobem zapadá knihovna do školského systému a proč bychom se měli věnovat právě mediálnímu vzdělávání. Díky tomu jsme měli dostatek důležitých informací, na jejichž základě jsme mohli později vytvořit řádné vzdělávací lekce.

Na dalších třech přednáškách bylo vše již více teoretické. Jak fungují média zevnitř, jsme se dozvěděli na přednášce novináře Bedřicha Musila. Bylo pro nás důležité pochopit, jak se tvoří zprávy, jak jednoduché je zmanipulovat fotku a co je deepfake, protože to všechno ovlivňuje naše vnímání médií a informací. Na třetí přednášce nám pracovník z Masarykovy univerzity v Brně Tomáš Marek doplnil znalosti o pochopení fungování dat. Poslední přednáška se týkala etiky v mediálním prostoru. Jaký je etický kodex novináře, kdo dohlíží na pravdivost zpráv a jak to funguje v redakci, nám přiblížily Mgr. Anna Luštická a Bc. Tereza Hotová.

Po absolvování všech přednášek jsme měli jasnou představu o tom, co to jsou média, jak fungují, jak vznikají dezinformace, hoaxy a deepfaky, jak nebezpečná mohou být data a jak a proč zařazovat mediální vzdělávání do programu knihovny. S klidným svědomím jsme se tedy mohli vrhnout do praxe a vytvořit vzdělávací programy pro několik různých skupin. Jednalo se o žáky základních škol, studenty středních škol, širokou veřejnost, seniory a handicapované.

Programů pro základní a střední školy jsem se ujala já, jakožto knihovnice pracující v oddělení pro mládež, a Bc. Iveta Cehelská, vedoucí Knihovny pro děti a mládež. V dnešní době mají k internetu a médiím přístup již děti ve velmi raném věku. Potřeby má ale každé dítě jiné, v závislosti na věk a osobní zkušenosti. Pokrýt všechnu tematiku, která se této skupiny dotýká, bylo tedy velmi obtížné. Nakonec jsme se rozhodly vytvořit tři programy: Bezpečnost na internetu, Svět médií a Čemu můžu věřit?

~~Bezpečnost na internetu pro nás vytvořila kolegyně, která nebyla součástí první vzdělávací části, ale~~

Copyright IMPULSY © 2015, ISSN 2336-727X

Časopis vydává Knihovna Jiřího Mahena v Brně, Knihovna pro děti a mládež - Centrum dětského čtenářství.

připadalo nám, že je důležité toto téma pokrýt. Program je určen pro 1. stupeň základních škol a je zaměřen na význam internetu a sociálních sítí, jaká nebezpečí nás mohou na internetu potkat (netholismus, kybergrooming, kyberšikana, ...) a jak se tomu úspěšně bránit. Soustředí se také na bezpečný pohyb na internetu a digitální detox, který je v dnešní době potřeba i u takto malých dětí. Program se u škol setkal s úspěchem. Je hodně objednávaný a pozitivně hodnocený učiteli i dětmi. Program zvládli i děti ze druhé třídy a bylo vidět, že je téma zajímavá a že je potřeba.

Svět médií je určen pro 2. stupeň základních škol a zaměřuje se na druhy médií a jakými prostředky na nás cílí. V lekci pokrýváme všechny druhy médií (rádio, televizi, tisk, sociální média) a soustředíme se na jejich financování, vlastnictví, ale i prostředky, jimiž se snaží upoutat naši pozornost. Tento program se také setkal s úspěchem, je vidět, že školy na toto téma nemají tolik časového prostoru, a tak jsou rády, když jim ho nabídne knihovna. Díky tomuto programu je vidět, jak rychle se média rozvíjí. Zatímco žáci skvěle zvládají zpracovat zprávu z ČTK do podoby facebookového příspěvku, už si nezvládají představit, jak vypadá taková zpráva například v rozhlasu. Je to jen důkaz, že jsou tyto programy potřeba.

Čemu věřit? je program určený pro střední školy. Zaměřuje se na důvěryhodnost konkrétních médií, ověřování informací a na probrání termínů jako sociální bubliny, trollové a postpravda. Jedná se o více volný program, kde se zejména hodně debatuje. Chceme, aby to studentům všechno došlo samo a aby se nebáli vyjádřit svůj názor. Spíše než o nedostatek zájmu o mediální vzdělávání jde ale o nedostatek času, který se musí věnovat nezbytným předmětům.

Ve všech programech nám jde primárně o to, aby žáci a studenti sami odhalili a definovali, jaké věci na internetu a v médiích konzumují, proč tomu tak je a jak to dělat s rozumem. Cílem není nutit někomu náš názor nebo jim říkat, co je dobře a co je špatně ale dát jim potřebné nástroje pro to, aby se mohli sami rozhodnout. Stejně se postupovalo i u tvoření programů pro další skupiny.

V rámci tohoto projektu byly vytvořeny programy pro seniory, handicapované, ale i dospělou veřejnost. Tento program probíhal jako jednorázová akce a zúčastnili se ho lidé ve věku do 40 let. Zaměřený byl na manipulativní metody v mediálním prostředí a na podvody na internetu. Krom teoretické části, jež byla plná grafů a vysvětlování pojmů, si účastníci mohli udělat i mediální kvíz a pokusit se rozeznávat pravdivost upravených fotografií.

O tyto programy pro veřejnost byl také zájem, ale podstatně menší. Přitom je to ale stejně důležité jako u žáků a studentů. Je to hlavně dospělá veřejnost, která může rozhodovat o politickém a společenském dění v zemi, stejně tak jsou to právě oni, kdo jsou nejvíce náchylní k různým internetovým podvodům. Média a internet ovlivňují náš život ve všech sférách. Je tedy důležité, aby se v nich každý z nás vyznal. Mediální gramotnost je navíc spojena s demokracií, a čím méně víme, tím více je možné s námi manipulovat.

SEVEROVÁ, Michaela. Mediální vzdělávání v Knihovně Jiřího Mahena v Brně. *Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. 2022, roč. 8, č. 3 [cit. 2022-11-07].

Dostupný z WWW: impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/medialni-vzdelavani-v-knihovne-jiriho-mahena-v-brne.

ISSN 2336-727X.